

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Za pise, v oceni poštne knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo

Vse pošiljatve je pošiljati v eno

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno.
Povsemna številka po K 2 —

Za reklamne novice, pojasnila, poslana, razpis, služb je plačati po 1 K za vsako petil-vrsto. Priloga stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznaki je plačati od sto-stolne petil-vrste, če se tiska enkrat 2 K — vin.
dvakrat 1 — 50
za nadaljnja izvršenja od petil-vrste po 60 vin.
Oznaki sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33 I

Poštne čekovni urad št. 11.197.

Reklame tje so proste poštne

Od besed do dejani.

Kdo ni čital svoječasno v »Kmetijskem listu« obhajenega poziva »Učiteljski« ter misli in želi, ki jih je temu pozivu dodal v 14. številki »Učit. Tovarisa« višji šolski nadzornik E. Gangl pod naslovom »Prave besede o pravem času!« Komu se takrat niso vsilila vprašanja: Ali je res tako? Ali smo res mrtvi za narod? Ali res ne storimo ničesar, kar bi dvignilo naš rod kulturno, gospodarsko in politično?

Živimo v najtežjih in najresnejših časih, ki jih mora narod preživljati. Ni nič čudnega, če narod koleha in ne ve, česa naj se oprime; čudno in nerazumljivo bi le bilo, če bi mi v teh časih ne klicali drug drugega, da mu hitimo na pomoč.

Ceravno bi moralo časopisje opozarjati in vzpodbujati k narodnemu delu vse sloje, ki so po svoji izobrazbi zmožni, da stopajo pred narodom, vendar ni neprimeljeno, da se obrača predvsem na učiteljstvo. Saj v mnogih krajih razum učitelja ni drugega, vedno pa je učitelj tisti, ki je zrastle iz naroda, dela le zani in živi neposredno z njim.

Kazumljive so nam trditve: kakoršni učitelji, tak narod, ali? Uspehi naroda so uspehi njihovih učiteljev. Da se bo pa naš narod vedno ponašal z nami, ali obratno, da bomo mi vedno s ponosom kazali nani, je treba, da pričnemo vsi z narodnim prosvetnim delom.

To delo je dandanes tako potrebno, kot še ni bilo nikdar. Naš narod je doživel nedinjenje z brati Hrvati in Srbi. Treba mu je torej vdihniti pojem ujedinjenja, svobode ter lastne države, da se slednji član zave svojega pomena, svojih dolžnosti, a tudi svojih pravic v lastni državi tako, da bo državno vprašanje postalo tudi njegovo vprašanje. Treba mu je poudariti vso nesrečo, bridkost in žalost razkosanja naše svete zemlje in razcepljenosti našega naroda, da bo občutil to rano kakor najbridkejšo na lastnem telesu ni, da bo vsekdar pripravljen zastati

viti vse svoje moči, da reši zadnjega brata iz sužnosti in osvobodi zadnjo ped naše svete zemlje.

Vzvišeni, sveti so torej cilji, do katerih naj vodimo svoj narod. Pripeljali ga bomo do tja, če se bomo vsekdar zavedali: vzvišenosti svoje naloge in se ne bomo strašili dolge, naporene poti.

V kolikor smo si različni med seboj po individualnosti, v toliko bo tudi različna naša pot; če pa si začrtamo smer, da vidimo cili pred seboj, se mu bomo gotovo približali.

Družabne, socialne razmere so se po vojni popolnoma izpremenile. Javno pa tudi zasebno življenje se je docela predrugačilo. Miru še ni. Ideje se bore zoper ideje; tu imperijalistične, tam komunistične, vmes verske in še druge. Vojna se nadaljuje. Deloma še z orožjem, največ pa zavrato uničuje. Ta boj se je s svojim kvantnim vplivom razpasel že v slednji vasi, kjer bega ljudstvo, ščuva drugega proti drugemu ter ga gospodarsko, zlasti pa moralno uničuje. Le močni značaji se vzdržijo in obvarujejo. Treba je torej biti ko kedaj močnih značajev. Te pa daje le vzgoja.

Ne le za vzgojni pouk, ampak tudi za dejansko pomoč moramo poskrbeti v večjih, zlasti industrijskih krajih. Beda, pomanjkanje stanovani, brezposelnost, iskanje zaslužka, delo mater po tovarnah, vse to povzroča, da odrasla potomstvo brez doma, brez vzgoje, naivčekkrat v najgršnem močvirju življenja. Ni čuda, da v takih socialnih razmerah tudi del našega rodu telesno in duševno propada, da narašča število mladostnih zločincev in da najdemo v njihovem krogu prevratne ideje najhujšega tla.

Ko doraste otrok šoli, stoji v tisto dobo, ki je zani in za njegovo poznejše življenje morda najbolj odločilna. Ali ravno v tej dobi nimajo otroci največkrat nobene prilike za vzgojo in izobrazbo.

Tu se odpre prosvetnemu delavcu široko polje. Poskrbeti je treba, da se ti

mladeniči in mladenke tudi izven šole in družine vzgajajo in izobrazujejo, da se ne izgube v svetu.

Vpeljati jih je treba v društveno življenje. Saj je namen društev, da dopolnjujejo šolo in dom. V društvi mora dobiti naš rod stopnjevanje stanovsko, socialno, gospodarsko, politično in sološno izobrazbo. Tam kjer ljudska šola preneha, morajo društva nastavitvi in nadaljevati, da bo našemu rodu mogoč razvoj in sporedek v današnjem svetu.

V društvi se mora buditi tudi smisel za varčnost, voditi boj zoper alkoholizem, gojiti smisel za lepoto, zdravje in telesno vzgojo. V zvezi s šolo pa morajo društva prirejati kmetijske, obrtno-strokovne in gospodinske tečaje.

Če pa je to potrebno na deželi, je tem bolj potrebno v mestih in industrijskih krajih, kjer je mnogo zlasti obrtnega naraščaja, ki živi največkrat v zelo žalostnih razmerah ter je izpostavljen mnogim nevarnostim, da se pogubi. V takih krajih prevzamejo prosvetno delo poleg društev tudi zavetišča in domovi za varčevanje ter posle, bodisi moške ali ženske.

Široko polje torej in ne majhno in ne lahko obdelovanje! Toda komur je res mar mladine in bodočnosti našega naroda, se ne bo ustrašil ne truda ne žrtve, ampak bo z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo pričel delati. — Tu pa se idealnemu vprašanju pridruži materialno.

Društva, zavetišča in domovi so brez prostorov, knjižnice, čitalnice, odra in telovadnega orodja mrtva. Vse to pa je za vzgojo in izobrazbo nujno potrebno. Treba je najti virov, da se, kar je najpotrebnejše nabavi, oziroma dopolni in ohrani.

Iz tega sledi, da niti posameznik, niti posamezni stan ne zmore vsega. Združiti se moramo tako oni, ki smo po svojih duševnih zmožnostih sposobni, kakor tudi oni, ki smo zmožni gmotno podpirati. Pod takim vodstvom bodo gotovo vsa društva dobro uspevala in bodo v ponos celemu narodu. Vzgojila bodo rod, ki bo zrel za pravo svobodo, ki bo zmo-

žen samostojno misliti, ki bo razumel težnje drugih stanov.

Štrnimo svoje vrste vsi, ki smo zmožni prosvetnega dela, ne glede na stan in razmere, v katerih živimo, pa ne bodo vse one mnoge, lepe besede, ki so bile kedaj izgovorjene ali napisane radi narodno-prosvetnega dela, le besede, ampak bodo tudi meso postale.

Mi pa obljubimo in prisežimo, da ne bomo pri prosvetnem delu nikdar v zadnjih vrstah!

MIROSLAV ZOR:

Še nekaj o nastavitvah.

Ker se že toliko piše in razpravlja o nastavitvah, naj bo tudi meni dovoljeno par besed.

Ne bom se ponašal z dolgoletnimi izkušnjami, ker jih nimam, pač pa bom povedal mnenje mlajšega učitelja, ki ima malo, a najslabših izkušenj.

Ni še dolgo odkar so maturirali gojenci na učiteljskih in sedaj iščejo službo, katero morajo nastopiti koncem poletja. Glede nastavitve teh hočem tukaj spregovoriti.

Kakor znano se nahajajo širom domovine najrazličnejše osnovne šole. O nekaterih se trdi, da so dobre, druge so zopet slabe in sodi se po uspehih šolarjev posredno in seveda neposredno tudi po zmožnostih učiteljstva, kajti pregovor pravi: kakoršen učitelj, tak učenec. Pouk na taki šoli pa je mnogo odvisen od voditeljeve osebnosti: od njegovega delovanja in znanja. Če nadučitelj vestno opravlja svojo službo, če stori več, kar je po paragrafi dolžan storiti, potem je tudi učiteljstvo moralno prisiljeno intenzivno delati in vestno opravljati svojo službo. Kako drugače je, če je slab voditelj, ki ne pazi in se ne zanima za delo učiteljstva na svoji šoli. Učiteljstvo bo tedaj le slabo izvrševalo svoje dolžnosti, delalo bo po svoji glavi in pameti in večji del bo njih delo končano, ko zapuste učil-

LISTEK

VILKO MAZI:

Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora.

(2)

Mursko Soboto smo bili postavili v srce našega programa. Zaradi nje se je docela obrnil naš prvotni načrt, zakaj začeti smo nameravali v Ptuj in nehati v Radgoni. V nedeljo, 10. julija je imel »Sokol« v Murski Soboti svoj dan. V obsežnem in idiličnem parku grofa Szaparyja je bilo pripravljeno lepo telovadišče, ki je privabilo stotine ljudi iz Prekmurja, pa tudi sosedov iz prijazne Prlekije. Po mestu so poleg naših plakatov oznanjali še posebni telegrami naš prihod in naš stop. V načrtu je bilo, da bo naš zbor sodeloval s Sokolom in izpolnil obnove med telovadbo z narodnimi in ponarednimi pesmimi. Tako je bila menda želja merodajnih faktorjev v Murski Soboti in mi smo se radevolje odzvali tej želji. Žrtvovali smo našo materialno stran na korist moralnem učinku: narodni probudi. Saj se je že mnogo govorilo in pisalo o prekmurski edini. Mnogo se je že

storilo, da bi se odprlo temu ljudstvu oči, ki so se bile že skoro docela aklimatizirale temi stoletnega suženstva. V kolikor ni učinkoval strun madžarizacije, je pomagala še židovska usiljivost. Morda bi ne bilo treba več niti par desetletij, ko bi mogel »Magyar orszag« z zadovoljstvom oznaniti urbi et orbi, da mu je v Prekmurju dozorela pšenica silnista in da je beseda o slovenstvu onkraj Mure le navna bajka. Toda madžarska oholost je obračala, jugoslovenska svoboda pa je ohrnila in prekrizala račun, ki je bil že podčrtan. Luč našega odrešenja je posijala tudi na plodno ravan Prekmurja in ugasiťi ne sme nikoli več. Zda velja očistiti ta Avgijev hlev s smotrenim in podrobnim narodnim delom. In med tako delo sodi ne v poslednji vrsti tudi naša slovenska pesem, katere lepoto je razkril prekmurjskim rojakom pevskega zbora ljubljanskega učiteljstva pod vodstvom: neutrudnega Juvanca. Sleherno pesem je nagradil navdušen aplavz hvaležnega občinstva, ki je menda prvič uživalo na svobodnih prekmurjskih tleh dovršeno krasoto naše domače popevke.

Da zbor ni žel tistega uspeha, kakor bi ga bil lahko, je bila temu kriva njegova koordinirana uloga, največ pa nedolentna brezbržnost gotovih faktorjev, ki so verno sekundirali gospodu glavaru

in se niso brigali za nas niti ob sprejemu, niti da bi nam odkazali prostor in dotočili nastop na veseljem prostoru in prav tako tudi ob našem odhodu ni bilo živega vruga, da bi znil kako besedo v slovo. Te trpke besede ne gredo seveda na račun sokolskih delavcev v Murski Soboti. Oni so imeli mnogo posla in jim je pri najboljši volji nedostajalo časa, da bi se mogli brigati še za nas. Svojo težko nalogo so dovršili častno in uspešno in s tem pripomogli v izdatni meri k probudi narodne zavednosti. Brezdvomno pa bi bil ta uspeh še večji, če bi bili drugi faktorji izkoristili ugodno priliko in zvezali lero s prijetnim, dobro s koristnim ter pomagali odpreti pot v dušo neobgljenega naroda ne samo z vidom, ampak tudi s sluhom, ne samo s harmoničnimi gibi sokolskih mišic, ampak tudi z ubrano slovensko pesmijo. Kogar zadene greh, da se ni izvršilo tako, kakor bi bilo potrebno in mogoče, mu ostani ta greh na večno neodpušljiv!

Težko mi je, da pišem o naših urah v Murski Soboti besede, ki si jih nisem želel. Bila je to megla, ki je hotela zakriti vedro nebo našega razpoloženja. Ali da se ni tako zgodilo, se imamo zahvaliti svoji veri, da smo dosegli, kar smo sami mogli in da se odvijala naša pot v kraje, ki nas že težko pričakujejo.

V pondeljek po zajtrku smo si ogledali bogato notranjost gradu starega grofovskega rodu Szaparyjev. Zanimale so nas predvsem okusno nagačene živali, grofovske lovke troje iz tropičnih krajev, zlasti ogromen slon. Ugajala nam je tudi obsežna knjižnica, ki reprezentira gotovo milijone, pa leži tam žalibog mrtva in se potpežljivo odeva s prahom negibnega sekvestra. Prehodili smo v gradu tudi vrsto dvoran, opremljenih z najdragocenejšim pohištvo in deloma z rafinirano luksurjoznostjo. Koliko trdih slovenskih žuljev je zneslo te zaklade v tuj užitek! Da bi ne bilo tako nikoli več!

Ko smo se vrnili iz gradu, nas je pričakovalo pred hotelom »Krona« petero okrašenih vozov-levstencev, ki so nam jih poslali vrli narodnjaki s Križovcev na Murskem polju, stari, dobrodušni Štibler, Kosi, Vrabel, Skuhala in Kržanič.

Tako smo zapustili Mursko Soboto z edinim lepim spominom na naša tovariša Preiningerja, ki nam je preskrbel stanovanje in Englsbergerja, ki nam je šel drugače na roko, kolikor si je mogel pač odtrgati časa kot Sokol.

Pristopite k
„Jugoslovanski Matici!“

niro. Pouk take učne moči je slab in površen, kajti komaj bo dotični čakal, da gre iz razreda in si bo med poukom s citanjem ali pisanjem pisem itd. skušal skrajšati čas.

In temu je posebno podvržen začetnik. Ko absolvira svoje šole je navdušen in težko pričakuje trenutka, ko bo stal prvič sam pred učenci. Kako pa je razočaran, ko se to res zgodi. Vse kaj drugega najde na večini šol, kakor to, kar se je učil na učiteljski. — ki je seveda že davno zastarelo in je prepotrebno reformirati ga. Razočaranje se vrsti eno za drugim, ko počasi spoznava notranjost šole in vodstva in velika izprememba se vrši v njem. Tedaj prvič občuti, da je nastavljen, da je to njegov poklic, njegova služba. In če ni moralno močan, če ni rojen učitelj, potem se on izgubi. Službo opravlja kot navaden slab uradnik in postane počasi karikatura učitelja, katerega je vse drugo bolj na srcu, kakor šola in vzgoja mladine. Poklic se mu pristudi, ko vidi tudi svoje tovariše take in tako propada šola vedno nižje ter se izpreminja iz narodnega svetišča v orodje strankarskih bojev.

Kako vse drugače je službovati pod dobrim vodstvom, na dobri šoli! Kljub prvemu razočaranju učitelj — začetnik hitro zapopade delo in cilje osnovne šole, dobi veselje do praktičnega dela, da svojega poklica, ki ni mehnično uradovanje, temveč vzvišeno delo, umetnost. Učitelj vzhlubi šolo in mladino in ji žrtvuje svoje sile z veseljem. Pod spretnim vodstvom začne delovati tudi zunaj šole in tako postane iz njega počasi, a gotovo to, kar mora biti, ne samo učitelj mladine, temveč učitelj naroda.

Kompetentne oblasti za nastavljanje naj torej pazijo in upoštevajo te vrstice. **Učitelj-začetnik naj se nastavlja na dobre šole ali vsaj k dobrim, za šolo navdušenim voditeljem.** Zadnji naj pa posebno pazijo, da dobe začetniki na njihovih šolah najlažje razrede in ne najtežjih in najbolj zanemarnjenih, kakor se to često dogaja.

Po mojem mnenju je vzgoja dobrega učiteljstva eno najvažnejših vprašanj za procvit naroda in poleg reforme naših učiteljskih se mora gledati na to, da se ne ubije učitelja takoj v začetku.

Vsaj prvo leto, če ne do usposobljenostnega izpita, naj bi služboval začetnik na dobri šoli, saj mu to največ koristi, da prestane ta izpit, ker se vsakdo najlažje praktično uči in ne po suhoparnih knjigah, katere seveda tudi ne more popolnoma zavreči, če hoče izpolniti svoje teoretično znanje.

Težko je res dandanes spoznati, kaj je prav in kaj ni, ker je mnogo glav in ravno toliko različnih mnenj. Argumenti, ki sem jih tu navedel, pa so gotovo vsakemu dovolj jasni in tehtni in če se vsaj nekoliko ozira nanje, se bo pridobilo mnogo večje število resničnih učiteljev — narodnih delavcev.

Nekaj misli o rokotvornem pouku.

Parkrat so se že oglašili tovariši v našem glasilu glede rokotvornega pouka. Med vsemi izvajanjmi mi je najbolj všeč članek tov. Fr. Skulja. Imel sem priliko videti razna dela »raznih« Skuljev — praktični so vsi kot večina Laščanov. Čakam pa še vedno, da se oglasita vsaj še tov. Blagajnik in Humek, ki nista samo delitanta, ampak prava mojstra.

Ker pa marsikdo še ne ve, kje in kako bi se lotil pouka, je prav, če se o tem še kaj pomenimo.

Rokotvorni pouk naj ima predvsem resen praktičen pomen in naj ne bo samo igranje. Izdelovanje raznih predmetov iz lepene odločno ne spada na kmete, ker nima praktičnega pomena. Na deželi se bomo lotili izdelovanja raznih ročev za orodje toporišč, voznih ročic, kosišč in oslovnikov. Prav lahko izdelujemo tudi razne okvirje, s katerimi okrasimo domačo hišo. Kajti marsikje vidimo po hišah razne podobe brez okvirjev, kar jako pači vnemost izbe. Vsaka hiša ima tudi pratiko. Tudi za njo se lahko izdelajo ličen okvirček ali stojalce.

K rokotvornemu pouku spada tudi zelo važno opravilo, ki ga omenja že Skuli v svojem članku, namreč popravilno orodje. Marsikdo ima oblič doma in ga rabi, toda brusiti ga ne zna. Brusiti moramo tudi razne nože, sekire in dr. Važno je tudi, da znamo piliti žage, ki jih rabimo vedno in vedno.

Literature o raznih ročnostih pri nas žal nimamo. Zato moramo poseči najboljše po nemški. Omenjam tu samo:

Dobro bi pa bilo, da nasvetuje še kdo kaj. Knjiž iz katerih bomo dobili še marsikaj.

V krajih pa, kjer je razvita kaka domača obrt, je dobro, da obrnemo pozornost tudi tja in skušamo izpopolniti tehniko ali pa nadomestiti manuelno delo z mašinskimi, ker s tem povečamo produktivnost.

Pri raznih izdelkih, ki so preprosto okrašeni pazimo na originalnost ornamentov. Krajevne tipičnosti se moramo držati, ker sicer je bistvo skvarjeno. S tem delujemo tudi vzgojno.

Koncem leta pa naj se naredi majhna razstava vseh del, da vidijo starši potrebo pouka in da ne godrnjajo za vsako malenkost, ki jo dajejo za te stvari.

Božo Račič.

POLDKA BAVDKOVA:

Gojimo narodno vezenje!

V narodni pesmi »Sarafan« pravi hčerka svoji stari materi: »Pusti delo in počivaj, zlati čas je preč!« Zlati čas je mladost in ta beži. To pove hčerki tudi stara mati, ki reče: »Mlada si, pa vedi, da mladost beži.«

Rodila se nam je sloboda. Živimo v mladi Jugoslaviji. Bomo li čakali, da nam njeni prvi dnevi, dnevi mladosti zbeže brez dela? Nismo li vsi, brez razlike spola, Jugoslovenci in Jugoslovenke, ta mlada država? In ako smo mladi, bomo li držali roke križem? Ne, zdramimo se iz mirvila in pokažimo tudi me žene, da smo vredne, da se nazivljemo slobodne Jugoslovenke.

Poprimimo se narodnega vezenja. Okrasimo predvsem svojo in svojih otrok obleko z narodno vezenino, da pokažemo že na zunaj, da se zavedamo s ponosom svoje narodnosti. Enako naj dobe naši domovi, ki so polni nemške, francoske in druge šare, narodno lice. Očistimo jih temeljito vse tuje navlake in zagrnimo jih v narodne prte, zavese in zagrinjala. Otrokom, ki bodo rastle v takih hišah, prigojimo narodni čut in vsadimo v srce ljubav za vse, kar je pristno naše — narodno. Tako vzgojimo mladino v globoko narodnem duhu, ki se bo zavedala svojega potomstva. Na ta način vzgojenega naroda ne bi bilo več mogoče odtrgati svoji narodnosti, kot se je to godilo žalibog posebno ob mejah. Kar je vkoreninjeno v mladem srcu, to se ne izruče tako lahko.

Ko bi bile imele Slovenke že prej smisel in čut za narodno blago, ne bi bilo prišlo tako daleč, da je naša narodna noša izumrla in se je popolnoma zatrla narodno vezenje, katero so gojile naše prababice.

Po Srbiji, Rusiji, Ukrajini in drugod še danes bujno živi narodna noša in z njo narodna umetnost, zato ker so jo Srbijanke, Rusinje in druge izredno bolj spoštovale nego me Slovenke, ki smo jo pokopale v grob v praktičnem življenju. Poglejmo kako ponosne so Rusinje na svojo bogato vezeno nošo. Kako odlično spoštujejo Ukrajinci svoje, sem videla na lastne oči. Inteligentni bančni uradnik Pavlik ki je za časa vojske tu prebival, je imel med drugim premoženjem, kar ga je mogel oteži pri evakuaciji Gališke. Lepo izvezeno srajco in to je nosil le ob posebno velikih dneih.

Pa tudi pri Hrvatih bi se lahko naučile marsičesa v sedanjih dobi od leta 1900, po razstavi ročnih del v Zagrebu. Stopimo v njihove sobe. Koliko domačega dela! A me? Koketovale smo z Bečom in Parizom, kazale svojo robsko dušo in odvisnost od tujine in omalovaževala umetnost domačega vezenja. Posledica temu je bila, da smo se dičile s perjem, ki smo ga kupovale za drag denar in z njim bogatile tuca.

Kar je bilo našega, to je bilo »kmečko«. (Leta 1909, sem imela par svojih izdelkov narodno okrašenih v neki izložbi, pa sem morala žal čuti, da je »kmečko«. Še pred 12. leti tako malo umevanja za narodno umetnost med Slovenkami. Tudi nam majka!)

Inteligenca je prva zapustila narodno umetnost. Inteligenco pa je posnemalo preprosto ženstvo, ker je pač posnemanje že od nekaj slaba stran ženske. Tako je inteligenca potegnila za seboj preprosto ženstvo, da je tudi ono prestalo spoštovati narodno umetnost in je začelo bolj ljubiti modo in robo iz trgovin, nego narodno nošo in pridnost svojih rok.

Naša sveta dolžnost je, da popravi sedanjost, kar je zakrivila preteklost. Zbudimo smisel in zdramimo čut za lepoto narodnega vezenja. Saj čut gotovo še spi v duši narodnega ženstva, treba ga je le zbuditi. Narodne noše nazaj zbu-

dit se gotovo ne bi dalo več, tudi ni neobhodno potrebno, ker je bil itak vedno nestalen njihov kraj. Prilagodil se je vedno duhu časa, narodno vezenje pa se je spopolnjevalo na vedno višjo stopnjo. Vsed tega abstrahirajmo kroje narodnih noš, našo moderno prirojeno obleko pa krasimo z narodno vezenino. Ta naj kaže našo narodno zavednost.

Zdi se mi, da je na mestu nasvet Milka Cepelica v knjigi »Spomen — Cvičje« posvečeni narodnemu dobrotvorniku bis. J. J. Strossmayeru, zato ga navedemo dobesedno: »Nije dosta, da inteligenca narodu samo v knjizi in u povjesti uspomenu čuva, da mu folkloristično blago očitoj propasti otmilje; nego se hoče, da ona s narodom zajedno zavoli i ono, što je narodu nekim načinom najmilije, njegovo kućevno blago: Njegovo tkivo i vezivo. Zazeblo nas je u srcu, kada smo čuli, da se taj biser nahodi u pogibelji. Pa kad je tako, a ono pregnimo muški, da taj biser sa ruba propasti u svoje ruke uzmemo.«

Ako je to veljalo za Hrvate leta 1900, v koliko večji meri velja ta nasvet nam. Bomo li me čakale, da nastopi še kak vse časti vreden profesor Sič? Ne, to ne sme biti, da bi kazali na nas možje in oni opravljali naše dolžnosti. Naša naloga je, da začnemo takoj delati vse, zlasti in v prvi vrsti me učiteljice.

Po šolah smo vzgojene robstvu in tujsstvu česar nismo seveda same krivce. O narodnem vezenju nismo čule ničesar. Zda pa je robovanju konec, zasijalo je solnce svobode. Led je prebit, vzorcev imamo lepo zbirko. Krivda bi bila odslej na naši strani, ako se sedaj ne bi lotile dela, da vzdignemo iz groba naših babic umetni zaklad — narodno vezenje, ga posvežimo in ga podamo narodu, kot pravi Cepelica: »v njegovo največje dobro«.

Kolo Slovenskih sester si je nadelo krasen nalog, da priredi razstavo narodnih ročnih del in seznanji z njimi ne samo domačega ljudstva, ampak pokaže tudi tujcem, ki posejajo prestolico, kaj je pristno naše slovensko.

Kolegije! Naj ne izostane nobena, katera se ne bi udeležila razstave vsaj z enim predmetom! Razstava naj bi pokazala našim bratom in sestram, ki so v narodnem oziru storili doslej več, nego smo storile me, da si hočemo v Jugoslaviji prizadevati s trdno voljo, da jim postanemo enakovredne sestre.

Domislila sem se krilatih besed velikega hrvaškega pesnika Preradovića, ki jih podam h koncu:

»Ljubi rode svoje preko svega,

Za njeg zvi, umiri za njega!

Po njem tebi svetlo pozna živja,

Na njem ti se budućnost osniva.«

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

+ VIII. seja ožjega sosveta UJU, poverjenišvo Ljubljana dne 4. julija 1921. —

Poverjenik poroča o dopisih, ki so dospeli od zadnje seje:

1. Učiteljsko društvo za Prekmurje pošilja resolucijo v zadevi skrčenih draginskih doklad poročeni učiteljice.

2. Dopisi kamniškega učiteljskega društva:

a) V zadevi mladinskega lista »Naš list«, ki naj ga dobijo šolska vodstva na vpogled in naj upravništvo lista priloži tudi položnice poštno-čerkovnega urada. — Društvo se odgovori, da je že pred daljšim časom izšel odlok višjega šolskega sveta, ki določa obvezno naročitev »Našega lista« za vse šole v Sloveniji. Poštno-čerkovni promet obstoja za enkrat samo za Slovenijo, za druge pokrajine se pa šele snuje.

b) Predlog istega društva, da bodi udeležba šolske mladine pri vseh javnih nastopih vedno pod šolsko zastavo. — Društvo se opozori, naj šolska vodstva sama potrebno ukrepejo, ker spadajo take zadeve v šolski red.

c) Protest istega društva v zadevi odloka centralne vlade, ki so z njim prisiljeni učiteljski upravni svetovi akcijskih družb in pridobitvenih združenj izposlovati si dovoljenje višje šolske oblasti. — Odgovarja se, da je to bolj formalnega pomena, poleg tega pa se tiče ta odlok vseh javnih nameščencev, ne samo učiteljstva.

3. Dopisa višjega šolskega sveta:

a) V zadevi orgljanja in vodstva cerkvenega petja. — Dopis se obrača proti temu, da bi se vnačalo učiteljstvo od izvrševanja orglarskega posla ter smatra orgljanje in vodstvo cerkvenega petja važen del umetniške vzgoje naroda. — Ugotovi se, da se naša organizacija doslej še ni nikdar postavila proti orgljanju in vodstvu cerkvenega petja, za bodoče pa svojemu članstvu v interesu neodvisnosti našega stanu tega ne priporoča.

b) V zadevi nemškutarenja med učiteljstvom. — Dopis javlja, da dohajajo pritožbe o nemškutarenju med učiteljstvom, zlasti v nekaterih krajih bivše štajerske in o občejanju z

nemškimi družbami in družinami. — Dopis se vzame na znanje z obžalovanjem, da se to v resnici vrši. Sprejme se predlog, da se spravi zadeva pred forum letošnje delegacije, poleg tega naj stavi vsa okrajna društva to vprašanje na dnevni red prvega svojega zborovanja.

4. Dopis učiteljskega društva za kranjski okraj, ki z njim društvo opozarja, naj se učiteljstvo po novem zakonu ne nastavlja ukaznim potom. — Sklene se, urgirati v centralo načrt za kono, ki ga je izdelala anketa.

5. Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico vprašuje, kako je prišlo do tega, da sta bila imenovana za nadzornika šolskih vrstov le dva kranjca. — Ožji sosvet konstatira, da ne delamo danes nikake razlike med bivšimi kranjskimi in bivšimi štajerskimi. Ta nadzornika sta bila imenovana pri višjem šolskem svetu v sporazumu s poverjeništvom za kmetijstvo. Mesti sta začasni in je njih sedež na sedežu poverjeništvu za kmetijstvo.

6. Učiteljsko društvo za kočevski okraj želi intervencije pri ministrstvu saobračaja oziroma pri ravnateljstvu državnih železnic v zadevi znizane vožnje za učiteljstvo. — Strokovni tajnik se bo tozadevno informiral pri pristojnih uradih.

7. Dopisi ljubumerskega učiteljskega društva:

a) V zadevi izdaje čitank za ljudske šole, enako računice, se pozivlja anketa, da naj v zvezi z »Učiteljsko tiskarno« v najkrajšem času oskrbi učne knjige za vse stopnje osnovne šole. — Naroča se zastopnikom v višjem šolskem svetu, da ukrenejo potrebno.

b) Protest proti umešavanju »Urada za zaščito beguncev« pri stalnem nameščanju učiteljstva iz zasedenega ozemlja v Slovenijo. — Ker ima itak vsak učitelj pravico opcije, soglašajo ožji sosvet s stavljenim predlogom.

c) V zadevi oproščanja obdačenja šolskih prireditelj. — Sklene se v tej stvari napraviti vloga na ministrstvo financ.

8. Srpska Matica v Novem Sadu predlaga zameno svojih publikacij za naše liste. — Predlo se rade volje sprejme.

9. Dopis ptujskega učiteljskega društva, ki z njim učiteljstvo ptujskega okraja kategorično zahteva odstranitev voditelja Warkmüllerja z bivše šulterajnske šole na Bregu pri Ptuj. — Tov. Gnuš povdarja, da mora šolska oblast napraviti red tako v tem kot v vseh podobnih slučajih in sicer, da prestavi tako učiteljstvo za druge šole.

10. Ljubljanski učil. pevski zbor prosi UJU poverjeništvu Ljubljana za brezobrestno posojilo v svrhu prireditelj koncertne turneje na severni naši državni meji v okrepitve državne in narodne misli. — Ker je ta koncertna turneja enkratno važnega pomena tudi s stališča stanovskega ugleda, se prošnji ugoditi in predlog soglasno sprejme.

11. Glede šole, ki se ima otvoriti na Holmcu v Mežiški dolini in se kljub vsem danim pogojem otvoritev od strani glavarstva še vedno zavlačuje, dalje glede nameščenja enega učitelja v Guštanju interperira tov. Močnik. — Poverjenik obljubi, da bo ukrenil potrebno na merodajnem mestu.

12. Pokrajinska skupščina v Rogaški Slatini. — Tov. Gnuš poroča, da je prejel pismeno obvestilo iz Celja, da se letošnja pokrajinska skupščina vsled raznih vzrokov, predvsem radi nedostajanja stanovanj, tamkaj ne more vršiti. Zaradi tega predlaga, naj se vrši skupščina v Rogaški Slatini. Predlog se sprejme. Prva pokrajinska skupščina se vrši dne 3. in 4. sept. t. l. v Rogaški Slatini. Dnevni red in vse podrobnosti se določijo na prihodnji seji ožjega sosveta.

13. Blagajnik tov. Luznar ostro graja neresnost in netočnost blagajniških poslov posameznih društev.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer proslavlja petdesetnico svojega obstoja v nedeljo, dne 7. avgusta 1921. v Ljutomeru.

Dodopolodne:

I. Ob 8. uri cerkvena opravilo za pokojne člane.

II. Ob pol 10. uri slavnostno zborovanje v telovadnici narodne šole: 1. Slavnostna pesem. 2. Pozdrav predsednika. 3. Slavnostni govor.

III. Ob 12. uri skupni obed v gostilni »Triglav«.

Popoldne:

IV. Točno ob 15. (3.) uri koncert učiteljskega pevskega zbora v telovadnici narodne šole s prijaznim sodelovanjem tovariša Fr. Serajnika iz Maribora (gosli). Pevovodja tovariš Fr. Zacherl.

Vspored:

1. Rossini - Liszt: »Tarantella«, klavir, čveteroročno.

2. Hr. Volarič: »Ljudmila«, mešan zbor.

3. a) E. Saurer op. 29: »Barcarolle«; b) J. Suk - Ondříček: »Capriccietto«, Gosli, Fr. Serajnik.

4. V. Vanda: »V stovo«, četverospjev.

5. V. Parma: »Poslednja noč«, samospjev s klavirjem.

6. V. Zganec: a) »Pod kopinom«; b) Ciničan, cvrtan, Medjimurski narodni pesem zbor.

7. a) Fr. Križma: »Romanca«; b) A. Dvořák: »Slavansky tanar«, Gosli, Fr. Serajnik.